

LITERATURA

- JONES B. M. G. 1964. *Cardamine* L. – W: T. G. TUTIN, V. H. HEYWOOD, N. A. BURGESS, S. M. WALTERS & D. A. WEBB. *Flora Europaea* **1**, ss. 285–289. Cambridge Univ. Press, Cambridge.
- KONDRACKI J. 1977. Rejony fizyczno-geograficzne Polski. ss. 178. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- MARKGRAF F. 1958. *Cardamine* L. W: Gustav Hegi, *Illustrierte Flora von Mitteleuropa*, 2 Aufl. **4**(1), ss. 190–230. Verl. P. Parey, Berlin – Hamburg.
- TOMŠOVIĆ P. 1992. *Cardamine pratensis* agg. – W: S. HEJNY, B. W. SLAVIK & E. HADAČ (red.), *Květena České Republiky*. **3**: 93–98. Academia, Praha.

ZYGMUNT GŁOWACKI, *Pracownia Botaniki Akademii Podlaskiej w Siedlcach, ul. Prusa 12, PL-08-110 Siedlce, Polska.*

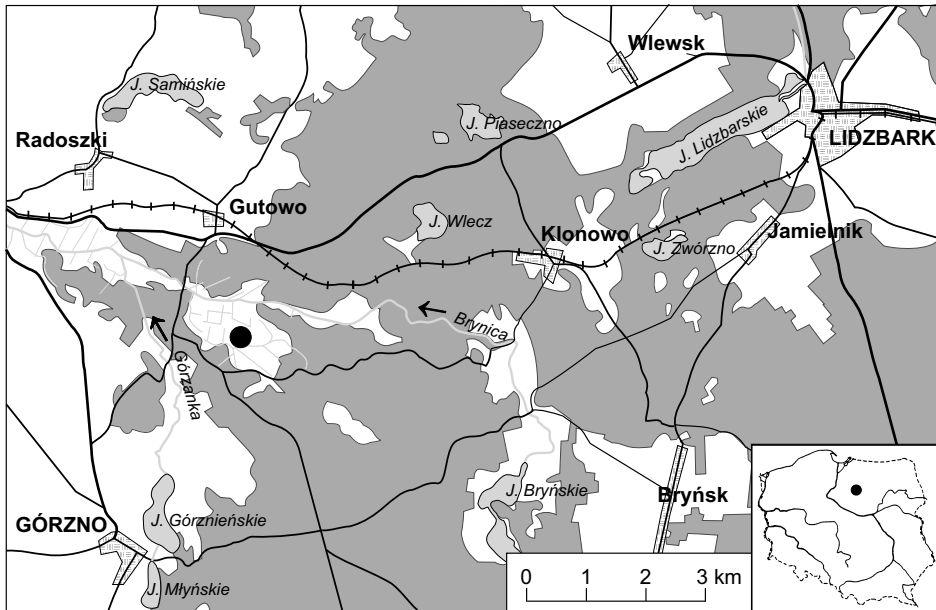
Przyjęto do druku: 19.01.2001 r.

Stanowisko *Trisetum sibiricum* (Poaceae) na Pojezierzu Chełmińsko-Dobrzyńskim

Trisetum sibiricum Rupr. (konietlica syberyjska) jest składnikiem flory polskiej stosunkowo niedawno poznany (CHRTEK 1968). Wcześniej nie była odróżniana od *Trisetum flavescens* (L.) P. B., ani przez florystów z przełomu XIX i XX w., ani z okresów późniejszych. Różnice między obydwojoma gatunkami podał FREY (1992). *T. sibiricum* jako gatunek rzadki znajduje się na listach roślin zagrożonych (ZARZYCKI & SZELAĞ 1992; ŻUKOWSKI & JAC-KOWIAK 1995; RUTKOWSKI 1997). Według ŻUKOWSKIEGO (1995) jest reliktem glacialnym.

Zasięg *Trisetum sibiricum* obejmuje głównie wschodnią Europę oraz północne i centralne obszary Azji (HULTÉN & FRIES 1986). W naszym kraju stanowiska tego taksonu skupiają się przede wszystkim na terenie północno-wschodniej Polski, m.in. na Pojezierzu Suwalskim, w Puszczy Knyszyńskiej i w Puszczy Białowieskiej. Stanowisko poza zwartym zasięgiem odnaleziono ponadto w Borach Tucholskich (SOKOŁOWSKI 1981; CEY-NOWA-GIELDON 1988; FREY 1992). Na terenie makroregionu Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego konietlica syberyjska nie była dotychczas notowana.

Stanowisko omawianego gatunku znajduje się w centralnej części mezoregionu Równiny Urszulewskiej, na terenie Górznińsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego. Nie zostało ono wcześniej stwierdzone, mimo stosunkowo dobrze poznanej szaty roślinnej tego terenu (CZUBIŃSKI 1948; KEPCZYŃSKI & ZAŁUSKI 1986; ZAŁUSKI 1988, 1989). Leży w kompleksie zmeliorowanych torfowisk niskich nad rzeką Brynicą i jej niewielkim dopływem Dzierżążnią (kwadrat ATPOL DC17), na południe od wsi Gutowo, w pobliżu osady Gać (Ryc. 1). Warto nadmienić, że w tym rejonie notowano niegdyś stanowiska interesujących gatunków reliktowych, m.in. *Betula humilis*, *Empetrum nigrum*, *Pedicularis sceptrum-carolinum*, *Swertia perennis* i *Tofieldia calyculata* (CZUBIŃSKI 1948).

Ryc. 1. Stanowisko *Trisetum sibiricum* Rupr.

Fig. 1. Locality of *Trisetum sibiricum* Rupr.

Populacja *Trisetum sibiricum* liczy ponad 130 okazów, mniej lub bardziej rozproszonych na powierzchni około 2 ha. Rośnie na wilgotnych łąkach, głównie w zbiorowiskach z rzędu *Molinietales*, m.in. *Cirsio-Polygonetum* i *Junco-Molinietales* na glebach torfowomurszowych. Poniżej zamieszczono zdjęcie fitosocjologiczne wykonane w płacie zespołu, w którym konietlicę syberyjską obserwowano najczęściej.

Zdj. 273: Gać, 9.08.2000, pow. zdj. 25 m², pokrycie warstwy c – 100%, warstwy d – 5%, liczba gatunków: 38. ***Cirsio-Polygonetum***, ***Calthion***: *Cirsium oleraceum* 3, *Geum rivale* 2, *Polygonum bistorta* 2; ***Molinietales***: *Angelica sylvestris* 1, *Veronica longifolia* 1, *Valeriana officinalis* 1, *Lotus uliginosus* 1, *Molinia caerulea* 1, *Succisa pratensis* +; ***Molinio-Arrhenatheretea***: *Festuca rubra* 2, *Ranunculus acris* 1, *Poa pratensis* 1, *Avenula pubescens* 1, *Holcus lanatus* 1, *Campanula patula* +, *Plantago lanceolata* +, *Rumex acetosa* +; ***Phragmitetea***: *Carex appropinquata* 2, *Equisetum fluviatile* 1, *Carex paniculata* +, *C. rostrata* +; ***Scheuchzerio-Caricetea fuscae***: *Epilobium palustre* 1, *Viola × ruprechtiana* 1, *V. palustris* +; ***Artemisietea vulgaris***: *Anthriscus sylvestris* 1, *Galium aparine* +, *Urtica dioica* +; **Inne**: *Trisetum sibiricum* 3, *Veronica chamaedrys* 1, *Briza media* 1, *Anthoxanthum odoratum* +, *Potentilla erecta* +, *Plagiomnium ellipticum* d 1, *Brachythecium rutabulum* d 1, *Plagiomnium cuspidatum* d +, *Leptodictyum* sp. d +, *Plagiothecium laetum* d +.

Odnalezienie stanowiska *Trisetum sibiricum* w regionie dobrze rozpoznanym florystycznie wskazuje, że gatunek ten wart jest szczególnej uwagi podczas prowadzenia badań terenowych. Może on bowiem występować w innych kompleksach mniej lub bardziej przekształconych torfowisk niskich i nie tylko w północno-wschodnich rejonach Polski.

Summary. A locality of *Trisetum sibiricum* (Poaceae) in the Chełmno-Dobrzyń Lakeland (north-east Poland). A new locality of *Trisetum sibiricum* Rupr. was found in the northeast part of Urszulewo Plain mesoregion (Chełmno-Dobrzyń Lakeland, NE Poland). This species exists in drainage fens complex by the Brynica river, mainly on wet meadows communities of *Molinietalia* order.

LITERATURA

- CEYNOWA-GIELDON M. 1988. *Trisetum sibiricum* Rupr. w Obrowie koło Tucholi (woj. bydgoskie). – Acta Univ. Nicol. Copernici Biologia **29**(63): 79–83.
- CHRTEK J. 1968. *Trisetum sibiricum* Rupr. eine neue Art für das Gebiet Polens. – Fragn. Flor. Geobot. **14**(4): 405–406.
- CZUBIŃSKI Z. 1948. Stosunki florystyczne południowo-wschodniej części Pojezierza Brodnickiego. – Pr. Komis. Biol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk **11**(3): 1–65.
- FREY L. 1992. Taxonomy, karyology and distribution of the selected genera of tribe *Aveneae* (Poaceae) in Poland: II. *Trisetum*. – Fragn. Flor. Geobot. **37**(2): 443–475.
- HULTÉN E. & FRIES M. 1986. Atlas of North European Vascular Plants. North of the Tropic of Cancer. 1. ss. 1–498. Koeltz Scientific Books, Königstein.
- KĘPCZYŃSKI K. & ZAŁUSKI T. 1986. Charakterystyka florystyczna i fitosocjologiczna projektowanego Górznieńsko-Lidzbarskiego Parku Krajobrazowego. ss. 98 + 48 tab. + 4 mapy. Mskr. Ośrodek Rze-czoznawstwa i Doradztwa Rolniczego SITR w Toruniu, Toruń.
- RUTKOWSKI L. 1997. Rośliny naczyniowe – *Tracheophyta*. – W: L. RUTKOWSKI (red.), Czerwona lista roślin i zwierząt ginących i zagrożonych w regionie kujawsko-pomorskim. – Acta Univ. Nicol. Copernici Biologia **53**(98) suplement: 5–20.
- SOKOŁOWSKI A. W. 1981. *Trisetum sibiricum* Rupr. na terenie północno-wschodniej Polski. – Fragn. Flor. Geobot. **27**(3): 381–384.
- ZAŁUSKI T. 1988. Reliktowe i rzadkie gatunki roślin okolic Górzna i Nowego Miasta Lubawskiego. – Acta Univ. Nicol. Copernici Biologia **29**(63): 99–114.
- ZAŁUSKI T. 1989. Zróżnicowanie zbiorowisk łąkowych z klasy *Molinio-Arrhenatheretea* w dolinach Brynicy i jej dopływów. – Stud. Soc. Sc. Torun. D **12**(2): 1–74.
- ZARZYCKI K. & SZELAĞ Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce. Wyd. 2. ss. 87–98. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- ŻUKOWSKI W. 1995. Zagadnienia chorologiczne roślin ginących w Polsce północno-zachodniej. – W: W. ŻUKOWSKI & B. JACKOWIAK (red.), Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. – Pr. Zakł. Taks. Roślin Uniw. A. Mickiewicza **3**: 99–116.
- ŻUKOWSKI W. & JACKOWIAK B. 1995. Lista roślin naczyniowych ginących i zagrożonych na Pomorzu Zachodnim i w Wielkopolsce. – W: W. ŻUKOWSKI & B. JACKOWIAK (red.), Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. – Pr. Zakł. Taks. Roślin Uniw. A. Mickiewicza **3**: 9–92.

DOROTA GAWENDA i TOMASZ ZAŁUSKI, *Pracownia Kartografii Geobotanicznej, Zakład Taksonomii i Geografii Roślin, Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, ul. Gagarina 9, PL-87-100 Toruń, Polska.*

Przyjęto do druku: 11.01.2001 r.